

สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครู
โรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน

นางวิลภา กาแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-317-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019000

**STATE AND PROBLEMS OF THE UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL
FOLK MEDIA OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS
IN THE UPPER NORTHERN REGION**

MRS. WALLAPA KAKAEW

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education
Graduate School
Chulalongkorn University**

1993

ISBN 974-583-317-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภานและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นฐานของครูโรงเรียน
 ประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน
โดย นางวัลภา กานแก้ว
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เชาวเลิศ เลิศขไลนาร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภร สุวรรณาศรัย)

.....
(อาจารย์ ดร. เชาวเลิศ เลิศขไลนาร์)

.....
(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

.....
(อาจารย์ ดร. วิชดา รัตนเพียร)

.....
(อาจารย์ สมยศ สิงห์คำ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณา ความช่วยเหลือ และกำลังใจเป็นอย่างดีจาก เพื่อน ญาติ พี่ น้อง อาจารย์ และ ลูกศิษย์ ทั้งในต่างจังหวัดและในกรุงเทพฯ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจนั้นเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือทั้งทางตรงและทางอ้อมทุก ๆ ท่านด้วยใจจริง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขลิโฬาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ การตรวจสอบแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. เดือน สินธุพันธ์ประทุม คณะกรรมการการสอบผู้ทรงคุณวุฒิ ครูอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม และแหล่งข้อมูลทุก ๆ แห่ง ที่ได้ชี้แนะข้อมูลแนวทางปฏิบัติและคำแนะนำต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออนุมา-คุณแม่แก้วมา กาแก้ว คุณทวีศักดิ์ กาแก้ว คุณวิฑูร-คุณสุรีย์ กาแก้ว คุณนิทัศน์-คุณวรรณ ใจยวน คุณรจนา กาแก้ว และหลาน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์เสมอมา

คุณความดีอันพึงจะมีจากงานวิจัยนี้ ขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

วัลภา กาแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	8
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	11
ความหมายของสื่อการเรียนการสอนและขั้นตอนการใช้.....	12
ประเภทของสื่อการเรียนการสอน.....	13
ความหมายของสื่อพื้นบ้าน.....	17
ความหมายของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน.....	19
สื่อพื้นบ้านกับวัฒนธรรม และ ความหมายของวัฒนธรรม.....	19
ประเภทของวัฒนธรรม.....	21
องค์ประกอบของวัฒนธรรม.....	21
วัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประเภทของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	27
สื่อพื้นบ้านกับการเรียนการสอน.....	30
สื่อพื้นบ้านกับเทคโนโลยีที่เหมาะสม.....	31
วัฒนธรรมของภาคเหนือตอนบน.....	32
สภาพของวัฒนธรรมพื้นบ้านในปัจจุบัน.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	92
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก ก.....	111
ภาคผนวก ข.....	114
ภาคผนวก ค.....	130
ภาคผนวก ง.....	158
ภาคผนวก จ.....	162
ประวัติผู้วิจัย.....	165

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของเหตุผลที่ใช้ เหตุผลที่ไม่ใช้ และปัญหาในการใช้.....	48
2	ความถี่และร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ ภูมิฐานะ ประสบการณ์การสอน กลุ่มวิชาที่สอน.....	50
3	ความถี่และร้อยละของกลุ่มวิชาที่สอนเป็นหลัก.....	51
4	ความถี่และร้อยละของชั้นเรียนที่ครูสอน.....	52
5	ความถี่และร้อยละของการเคยเข้ารับการอบรม.....	53
6	ความถี่และร้อยละของการแสดงรายละเอียดของการเคยใช้ และการไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทวัสดุของครู ที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งโรงเรียน.....	54
7	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้ และไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทวัสดุของครูที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	56
8	ความถี่และร้อยละของการแสดงรายละเอียดของการเคยใช้ และการไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ของครู ที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งโรงเรียน.....	57
9	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้ และไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ของครูที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งของโรงเรียน	58
10	ความถี่และร้อยละของการแสดงรายละเอียดของการเคยใช้ และการไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทกิจกรรมของครูที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งโรงเรียน.....	59
11	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้ และไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทกิจกรรมของครูที่จำแนกตามพื้นที่ เขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	61
12	ความถี่และร้อยละของการแสดงรายละเอียดของการเคยใช้ และการไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทสถานที่และสภาพแวดล้อมของ	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
	ครูที่จำแนกตามพื้นที่เขตที่ตั้งโรงเรียน..... 62
13	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้ และไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทสถานที่และสภาพแวดล้อมของครูที่จำแนกตามพื้นที่เขตที่ตั้งของ โรงเรียน..... 63
14	ความถี่และร้อยละของการแสดงรายละเอียดของการเคยใช้ และการไม่ เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทบุคคลของครูที่จำแนกตาม พื้นที่เขตที่ตั้งโรงเรียน..... 64
15	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้ และไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ประเภทบุคคลของครูที่จำแนกตามพื้นที่เขตที่ตั้งของโรงเรียน..... 66
16	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านประเภท วัสดุที่เคยใช้เกินร้อยละ 50.00..... 67
17	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านประเภท เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เคยใช้เกินร้อยละ 50.00..... 68
18	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านประเภท กิจกรรมที่เคยใช้เกินร้อยละ 50.00..... 68
19	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านประเภท สถานที่และสภาพแวดล้อมที่เคยใช้เกินร้อยละ 50.00..... 70
20	ความถี่และร้อยละของการเคยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านประเภท บุคคลที่เคยใช้เกินร้อยละ 50.00..... 71
21	ความถี่และร้อยละของการใช้เดือนละครั้งของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ทั้ง 5 ประเภท ที่มีการใช้มากที่สุดในแต่ละประเภท..... 71
22	ความถี่และร้อยละของการใช้เทอมละครั้งของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ทั้ง 5 ประเภท ที่มีการใช้มากที่สุดในแต่ละประเภท..... 72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
23 ความถี่และร้อยละของการใช้ปีละครั้งหรือนานกว่าหนึ่งปีใช้ครั้ง ที่มีการใช้มากที่สุดในแต่ละประเภท.....	73
24 ความถี่และร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านทั้ง 5 ประเภทที่ครูไม่เคยใช้แต่คิดว่าน่าจะใช้ได้มากที่สุดในแต่ละประเภท.....	74
25 ความถี่และร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านทั้ง 5 ประเภทที่ครูไม่เคยใช้และคิดว่าใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนไม่ได้ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละประเภท.....	75
26 ความถี่และร้อยละของการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านทั้ง 5 ประเภทที่ครูไม่เคยใช้และไม่รู้จักที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละประเภท.....	76
27 ความถี่และร้อยละของสื่อที่บ้านที่ครูเคยใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน...	77
28 ความถี่และร้อยละของสื่อที่บ้านที่ครูไม่เคยใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน...	77
29 จำนวนร้อยละของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูใช้มากที่สุด.....	78
30 จำนวนร้อยละของขั้นตอนการเรียนการสอนที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน มากที่สุด.....	79
31 จำนวนร้อยละของกลุ่มวิชาที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	79
32 จำนวนร้อยละของเรื่องที่ครูสอนโดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน....	80
33 จำนวนร้อยละของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูต้องการใช้มากที่สุด..	80
34 จำนวนร้อยละของขั้นตอนการเรียนการสอนที่ครูต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน มากที่สุด.....	81
35 จำนวนร้อยละของกลุ่มวิชาที่ครูต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน..	82
36 จำนวนร้อยละของเรื่องที่ครูสอนต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านในการสอน.....	82
37 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับ	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
	เหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	83
38	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับ เหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	85
39	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน.....	87
40	จำนวนร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูใช้....	89